

ՄԵԼՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Լ Ր Ա Փ Ի Ր

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆՍԱՐԱԿԱՆ

ՈՒՅԻՆՏԱՍԱՆԵՐՈՐԿ ՏԱՐԻ

ՍԱՀՄԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐԵՆ 10 ՄԱՅԻՍԻ
ՈՒՅԻՆ ՎՃԱՐՆ 1 ՎՈՐՆԻ
Յայտարարութիւններ ընդունվում են
հայերէն եւ օտար լեզուներով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՍԻ Ե ԲԱՆԻ ՀԱՐԱՐ ՈՐ
ՍԻ ԲԱՐԵՐ. ՏԱՐԵԱՆ ԳԻՆԵ 7 Ռ.
Ոստարարացոյցի գիւմուսն ուղղակի
• De preduz. tasmety. Печата Арменіа •

Թիֆլիս 21 ՄԱՅԻՍԻ

Հայկալ ապրիլ 27-ին Պետեր-
բուրգի հոգեւոր ճեմարանում եկեղեցական
պատմութեան պրոֆեսոր պ. Տրոյցկին
պաշտպանել է հայոցականների խառն
բազմութեան առաջ իւր շարադրութիւնը,
աստուածաբանութեան գիտութեան աս-
տիճանը ստանալու համար Այս դիրքը
շատ հետաքրքրական է Հայերի համար,
որովհետեւ նորա վերադարձնել է. Հա-
յոց եկեղեցւոյ վարդապետութեան ներա-
գիրը, որ արեւ է Հայոց Ներսէս Կաթող-
իկոսը (Շնորհալի) Յունաց Աստուածատր
Մանուէլ Թադեւոսի պահանջմամբ. Պատ-
մական դասանական քննութիւն, որ շաղ-
կապել է Հայոց եկեղեցւոյ ընդ ուղղա-
փառ. (Յոյն) եկեղեցւոյ միութեան հայոցի
հետ:

Ինչպէս երևում է Թիֆլիսցի թիւն-
ներէն և այս մասին ԴՈՍՏԵ լրագրի ներ-
կայ ամի 118 համարում տպած յօդու-
մէն պ. Տրոյցկին Հայոց եկեղեցւոյ վար-
դապետութեան տարբեր է գտնում բոլո-
րովն յունականից, և զանազանութիւնը
երկու եկեղեցւոց մէջ ոչ թէ միայն ծե-
սերի և արարողութեանց մէջ է միայն
տեսնում, այլ և զաւանակաւ տարբերու-
թիւն է գտնում նոյն մէջ. Հայ եկեղեցւոյ
հիմնադրութեան համար, որովհետեւ նա մի-
այնակ է Թիֆլիսի վերջին շարադրու-
թեան գաւառաբանական մասը պ. Տրոյց-
կու. նման Աստուածաբանների մանրակր-
կիտ քննութեանց, մենք միայն այսքանը
կատարեալ, որ Հայոց եկեղեցւոյ, որ ամենա-
հին է քրիստոնէայ եկեղեցւոց մէջ և
պահպանել է նախնի ընդհանուր եկեղե-
ցայ սուրբ հարց վարդապետութիւնը, կա-

րող է հերձուած համարվել. Եթէ նոյն
սուրբ հարց հերձուածողը են ընդհանուր
քրիստոնէական եկեղեցւոյ համար, որ ան-
շուշտ չեն ընդունել և պ. Տրոյցկին իսկ
թէ պ. Տրոյցկին հակառակ մի քանի Յոյն
և Եւրոպական մատենագիրների, որոնք շատ
աղօտ տեսութիւն են ունեցել Հայ եկե-
ղեցւոյ դաստիարակութեան վերայ և կամ ինչ-
պէս ինքը ասում է մի տասնութութեան
դարու վերադարձ, որ կարող է լինել մի
կոլիսիոսի կամ անուս վարդապետի կամ
աշխարհական դասանալի, որովհետեւ շատ
կարելի է տեսնել մեր մէջ, գտնում է Հա-
յոց եկեղեցւոյ հիմնադրական (ման-
ջիկոտ—մարմար) այդ իւր գործն է. Հա-
տարեւ կոչել են Հայ եկեղեցւոյ և Նստա-
րական ու Եւրոպական, թե՛ պ. Տրոյց-
կին էլ նոյնից մէկ լինի:

Եթէ քրիստոնէական կրօնը ժողովրդեան
բարոյական կեանքի զեկապարտ պիտի լինի,
որովհետեւ իսկ և է, ապա ուրեմն և ամեն
ազգ նրան իւր գոյնը պիտի տաւ այլապէս
քրիստոնէութիւն անհատական է. միա-
կրկութիւն. կարելի է հասկանալ միայն
այն կրօնի մէջ, որ մի քաղաքական գոր-
ծիչ է որեւիցէ զօրաւորի ձեռքում և որը
բաւարար ապրումը ընդունել է տալիս.
Ինչպիսի են կապաղապական և մահմետա-
կան կրօնները. բայց օտար բարոյական կեան-
քի հինն չեն: Քրիստոնէական եկեղեցւոյ ա-
ռանց ազգային յատկանիշների անհատա-
կան են. այդ. մի է առաքելական եկեղեցւոյ.
միայն այդ միութիւնը այն սրբովն է, որ
Փրկիչն ինքը գրել է հինն ամեն օրինաց-
սի առ աստուած և սեր առ ընկեր. սեզա
են հասն քրիստոնէութեան յատկանիշներ
և երբ քրիստոնէայ եկեղեցւոյ այդ երկուսը

կը ներշնչեն իրանց հաստատեցող մէջ, նո-
յն միութեան հարցը այն ժամանակ մի-
այն վճռված կլինի: Բայց երբ կլինի արդ-
եօք այդ կը շնչեն ժամանակը. Կա կայ,
երբ եկեղեցւոյ հովիւները կը դառնան քր-
իստոնէութեան առաջին դարձու և ոչ
միջին դարձու, երբ եկեղեցւոյ հովիւները
չեն ձգտել անսահման զարգացնելու,
անտեսանելի անտեսելի կացուցանելու, ան-
զննելի գնելու, մանրակրկութեամբ քնն-
ելու այն, որ մարդկային մտաց անհատա-
նել է, այլ քրիստոնէութեան հոգին մի-
այն սեր կանխ իրանց հովիւները (հա-
տատարող) սիրով կգործեն, սիրով կը-
ողեւրեն Այս զգում է նոյն իսկ պ. Տր-
ոյցկին, և խոստովանում է, որ այն մի-
ութիւնը, որը աշխատել են մինչև ցայս-
մէջ Հայոց եկեղեցւոց մէջ հա-
տատարող, անհատն է, այսինքն այն մի-
ջնջելով, որ գործ են դրած մինչև ցայ-
սօր. Աստուածաբանք քննելով անըն-
դիւր բաներ և ոչ մի կեցակցութեան
հասնել չկարողանալով: Պ. Տրոյցկին դա-
րեւ է այն կարգապետութեան, որ քննու-
թիւնները երբեք չեն հասնել ցանկալի
նպատակին, այլ հարկ է թողնել Հայերին,
որ իրանց հասնեն այդ նպատակին: Այս-
կը Հայերը քրիստոնէական սիրով կատա-
րապէս կկատարակեն իրանց եկեղեցւոյ
հոգւոյ համար, և երբ նոյնը կը լինի և
Յոյն եկեղեցւոյ հաստատեցող մէջ, ժողո-
վորը իրանց կկարգապետեն ձեռքարկ քրի-
ստոնէութեամբ: Եւ այս կը լինի երբ մանրա-
կրկիտ և բնականորէ քրիստոնէայ աստուա-
ծաբանների թիւը կը նուազի քրիստոնէայ
եկեղեցւոց մէջ և սոցա հովիւները
կլինին առաքելական վարդապետաց: Իսկ

ինչ վերաբերում է պ. Տրոյցկին պատմա-
կան հայեցողածքին, թէ Հայերը միշտ հե-
ռացել են ուղղափառ. (Յունական) եկե-
ղեցւոյ քաղաքական նպատակով, որ իրանց
պարտութիւնը պահպանել կարողանան և
զոյր համար ընկել են միաբնակութեան
մէջ, որ Յոյն եկեղեցւոյ հայաձուլ էր, և
թէ նոյն նոյն դիրքը բռնել են և Պար-
սից վերաբերութեամբ, զա բոլորովն սխալ
հայեցողածք է, որովհետեւ այն զարկում
երբեք քրիստոնէութիւնը քաղաքական նը-
պատակների գործիք կգամ չէ. եկեղեցւոյ
բոլորովն անճառ է կղած մարմնաւոր իշ-
խանութիւնը: Հայերին միայն կրօնական
եւանդիլ է ամուր և հաստատ պահել ի-
րանց եկեղեցւոյ վարդապետութեան մէջ,
միայն սոցա ձեռնարկութեան խոստովանու-
թիւնն է նրանց ամեն բան նորա համար
զօհել տուել: Հայերը միշտ սիրով հա-
ղանդել են և ամենայն հարազատութեամբ
պատրաստ են եղել ծառայելու ոչ մի-
այն Յունաց կայսրութեան, այլ և կու-
պաշտ Պարսիկներին և Մահմետական Ա-
րաբներին, թէ միայն իրանց կրօնական հա-
մոզմանց աղատութիւն են տուած: Ի՞նչ
հարկաւոր էր քաղաքական նպատակներով
եկեղեցւոց միութիւն, երբ Հայոց թագա-
ւորութեան գոյութիւնը անհրաժեշտ կա-
րեւոր պայմաններից մէկն էր Յունաց կայ-
սրութեան արեւելեան սահմանների պաշտ-
պանութեան համար թէ կապաղապ Պար-
սիկ և թէ մահմետական Մարա ու Թուրք
զարհուրելի թշնամիների դէմ: Մի՞թէ Յու-
նաց կայսրութիւնը չէր հասկանում, որ
Հայոց թագաւորութիւնը ամուր պատնէշ
էր իւր համար արեւելքում:

Իսկ ինչ վերաբերում է, ինչպէս երե-
ւում վերջինիս յօդուածներէն, պ. Տրո-

յցկու գործ դրած անպակ խօսքերին
Հայոց եկեղեցւոյ և Ներսէս շնորհաւոր ան-
նի (սրան կոչում է խորգաթ) վերաբերու-
թեամբ, մենք այսքան միայն կասնք, որ
պղծակալ խօսքերը ներկել չեն ոչ միայն պ.
Տրոյցկին նման Աստուածաբաններ, այլ և
ոչ մի հասարակ անկրթ արհամարհի
և այն շնորհաւոր և Հայոց եկեղեցւոյ վե-
րաբերութեամբ, որոյ հումութեան փոշին
կարող է լուսաւորել շատ սրտան աշ-
քեր, որ իւր հումութեամբ առաջին տեղն
ունի քրիստոնէայ եկեղեցւոց մէջ, որ իւր
մէջ բովանդակում է այնքան տաղանդա-
ւանք նշաններ, որքան ոչ մի եկեղեցւոյ չու-
նի, որ ի վերջոյ անընդձիւրդ է և զօրու-
թիւն ցոյց է տուած իւր ձեռնարկութեամբ,
որ քրիստոնէութեան տուել է այնքան
մարդկութեան ու նահատակների, որքան պ.
Տրոյցկու և շատ Աստուածաբանների դը-
րին մաղ չկայ, եկեղեցւոյ, որ քրիստոնէ-
ութեան սկզբի մինչև ցայսօր նահատա-
կութեամբ է մարմնավորութեամբ ապրել է
և եթէ հարկ լինի կարելի է ինչպէս նախ-
կին քրիստոնէայէ: Ի վերջոյ անպակ էր
ոչ անհաճութեամբ խօսքեր. այն եկեղե-
ցւոյ վերջ, որ իւր անշուտ սկզբունքով և
ժողովրդականութեամբ, որ քրիստոնէական
եկեղեցւոյ ձեռնարկ յանդիման է, այսօր
քրիստոնէայ եկեղեցւոց շարքում առաջին
տեղը բռնել կարող է:

Հայ եկեղեցւոյ դէպ ամեն անձն և ազգ
ներողութիւն է կըլած:

Կրկին կգտնանք այս հարցին, երբ
ձեռք կը գցենք պ. Տրոյցկին բուն շարա-
դրութիւնը:

ԹՂԹԱՎԱԳՈՒԹԻՒՆ «ԴՈՍՏԵ» ԼՐԱԳՐԻ.
(Տես № 118)

Կերակր 27-ին ապրիլի նոցոր ճեմարանում
եկեղեցական պատմութեան պրոֆեսոր համա-
սարանում և ճեմարանում, Ի. Ե. Տրոյցկին
պաշտպանում էր աստուածաբանութեան գի-
տորի աստիճան ստանալու համար գրած շա-
րադրութիւնը՝ «Կերակր Հայոց եկեղեցւոյ
գաւառութեան», որ գրել է Հայոց կաթողիկոս
Ներսէս (Շնորհալի) Յունաց աստուածատր
Մանուէլ Թադեւոսի պահանջմամբ. Պատմա-
կան դասանական քննութիւն, որ շարադրա-
ծ է Յունաց և Հայոց եկեղեցւոյ միութեան հար-
ցի հետ:

Գոկտորացուի ճեմարանական կեանքից երե-
ւում է, որ նա ապրուել է իւր ուսումն ձե-
մարանում 1859 թվականին և սկզբում ու-
սուցիչ էր Սիմեոնի հոգեւոր դպրոցում, յետոյ
տեղափոխուեցաւ Ս. Պետրոսի դպրոցի հոգեւոր
ճեմարանը իւր ստորակարգ ուսուցիչ զին.
Յունաց լրագրի, յետոյ եկեղեցական պատմու-
թեան (նոր). Լինելով միշտ ջրանմանը գործա-
կից ճեմարանում հրատարակող «Քրիստոնէա-
կան Բնութագրութիւն» անուն օրագրի, նա
սորա մէջ հրատարակել է մէջ աղբը և իւր ըն-
դարձակ շարադրութիւնը Կ. Պոլսոյ սլաւոն-
արք Արսենիոսի և Արսենիոսի վերայ, նոյն-
պէս և իւր քննութիւնը Անդրիական եկեղեց-
ւոյ վերայ:

Նախադասարանական ճանի մէջ ցոյց տա-
լով իր քննութեանց գործնական ինքնութիւն, որ
վերաբերում էր միջոցներին Հայ եկեղեցւոյ ուղ-
ղափառի հետ միացնելու համար, որոնք դասա-
դանութեան են միմեանցից ոչ միայն ծէսերով, այլ
և զաւանդութեամբ, դրոշմակցութեան գննել եկեղեց-
ւոց միութեան մի քանի տեսութիւնը, որոնք
նշանակում են եկեղեցական գործնականութեան

և դրականութեան մէջ, և աշխատում էր բա-
ցատրելու Հայոց եկեղեցւոյ հետնալ ուղղա-
փառից և միջոցը նրան ուղղափառութեան հետ
միացնելու: Հայաստանի դիրքը երկու գործիչ
տեսութեանց՝ Պարսկաստանի և Յունաստանի
մէջ պ. Գոկտորացուի կարծիքով, շատ մեծ
զուր է խաղաղել Հայոց եկեղեցւոյ արեւելեան
ուղղափառ եկեղեցւոց բաժանվելու հարցում.
Հայաստանը պաշտպանելով իւր կրօնական
չանքն օտարադասան Պարսից դէմ, մի է նոյն
ժամանակ ստիպում էր պաշտպանելու իւր
ազգային պիտոյքը Բիւզանդիոնի կայսրու-
թեան դէմ. Չը կամենալով հոգատակել Բի-
զանդիոնի ազգեցութեան քաղաքական վերա-
բերութեամբ, Հայերը բողոքեցին նորա դէմ
և կրօնական կողմանէ և ընկան միաբնակու-
թեան (մանգիփիլոսոփ) մէջ, որ հայաձուլ է
ըր Բիւզանդիոնում. Այս պատճառով էլ բո-
լոր փորձերը Հայոց եկեղեցւոյ արեւելեան ուղ-
ղափառ եկեղեցւոյ հետ միացնելու համար ան-
յաջող կան, որովհետեւ նոյն հետ խառնվում
էին միշտ ազգային և քաղաքական շահեր.
Երբ այս կրօնական զոտարկութիւնը ի բաց
կը բաժնվին, այն ժամանակ միայն կարելի կը
լինի յուսալ գործին յաջող կըլ: Սրա հա-
մար Հայոց եկեղեցւոյ Յունականի հետ միու-
թեան հարցը զաղարկելով միջազգային և եկեղե-
ցափոխից հարց լինելից, պէտք է դառնայ զուտ
հարց ինչ հա ըլ Հայ եկեղեցւոյ համար. շատ
նշանաւոր է, եթէ Հայերը կհասնեն իրանց
անհատական բոլոր նշանակութիւն և կըլան կա-
րելք միաբնակու ուղղափառութեան հետ, բոլոր-
ովն առանց օտար ազդեցութեան. Գրոշու-
րացուի այս կարծիքի դէմ արու գիմախօսու-
թիւն միջաբանութեանց ժամանակ նախադա-
նող Բարձր Սրբազան Նիկիոյ մարտիրոսի.

(տեսլով. բայց Հայոց եկեղեցւոյ երբեք չի դը-
գալ այս կարծիքները):

Տրոյցկին առաջին պաշտպանական դիմախօսն
էր պրոֆեսոր Չեչոյով. Պ. Կրիստոսը ընդու-
նեց իւր ինքնաւորին և նոր, մինչև անգամ
արեւմտեան դիմախօսաց համար, աշխատանք
խաղաղ և երկրորդ մասը, ուր առաջ են բերած
և քննած պատմական յիշատակալիքը, որոնք
դու. անպայման և ձեռագիր մնացած են Մոսկ-
վայի Սինոդական դրադարանում. իսկ շարադ-
րութեան առաջին մասը պ. Կրիստոսը հա-
մարեց կազմած արեւմտեան դիմախօսների
Շեչոյովի կատարելի և Կրիստոսի Բաւարի
աղբիւրնական ներքոյ, որոնց սխալները կը լին-
վում են և պ. Տրոյցկին երկարութեան մէջ.
Այսպէս կատարելի կարծիքը, որ բացարձակ
է Տրոյցկու շարադրութեան մէջ էլ, թէ Հա-
յոց հանգանակը, որ Եւրոպայի թարգմանել է
Յովսէփ արքեպիսկոպոսը, էպպէս է կազմուած
Նիկիական Կոստանդնուպոլսական և Աթա-
նասիոս մեծի հանգանակներից, պ. Չեչոյով
խօսքերով, սխալ է, որովհետեւ Հայոց հանգա-
նակը եթէ ոչ աւելի ոչ պակաս զուտ Նիկի-
ական—Կոստանդնուպոլսական է քան ուղղա-
փառ եկեղեցւոյ, բացառութեամբ միաբնա-
կական տարբի, մանաւանդ, որ Նիկիական
հանգանակը ասելով չէ կարելի հասկանալ այն,
որ ընթերցելի և ստորագրուել է սուրբ Հայրե-
րից առաջին տեղեկական ժողովում (հանգա-
նակ Կոստանդնուպոլսական) այլ պէտք է հաս-
կանալ ամեն հանգանակի, որ կազմած է Նիկի-
ականի հոգով և համաձայն է առաջին տեղե-
կական ժողովի վարդապետութեան: Այս պայ-
ման կարծիքը Հայոց հանգանակի
ժողովան ժամանակի վերաբերութեամբ բոլոր-
ովն սխալ է: Խօսելով դոկտորացուի համախա-
տական աշխատութեան վերայ, որով համեմա-
տել է զանազան հանգանակներ միմեանց հետ,

պ. Կրիստոսը գտաւ այս աշխատանքը շատ կե-
տրում չափազանց ձեւական և տուճական: Իսկ
արտապատմութիւնը Յիսուս Գրիստոսի մասին, թէ
Նա յերկուց քննութեանց կամ յերկուս ընտելիւն
է, պ. Չեչոյով խօսքով, չէ կարելի անտարբեր
համարել, որովհետեւ Հայերն էլ ընդունում են
առաջինը, բայց չեն համաձայն երկրորդի հետ,
այսինքն թէ Գրիստոս յերկուս ընտելիւն
կայ: Միաբնակութեան հերձուածի սկզբնական
դարձումն միայն հայեցողածը զցկիս իմա-
նալը յայտնեց, որ այս դարձումն միայն
խօսելիս, չէ կարելի միաբնակութիւնը վերա-
բերել Եւրոպայի ժամանակին, որովհետեւ ա-
մենայն հերձուած զոյանում է զարկել ընթաց-
յում և ազգերի դիմախօսութեան մէջ զոյու-
թիւն ունենում շատ աւելի առաջ, քան ձեւա-
կերպով և կատարելապէս և եթէ կարելի է
ասել ճանաչում է իրաւապէս: Գոկտորացուն
պաշտպանելով իւր շարադրութեան առաջին
մասը յայտնեց, որ նա համարում է նրան
աւելի ընտիր մասը, որի համար նա աւելի
շանք և միտք է դրել, ու աշխատում էր ցոյց
տալու, որ ինքը չէ երկարուել գիտական
հասարակի և Բաւարիի ազգեցութեանց, ինչ-
պէս թվում է այս նորա դիմախօսին:

Կրիստոսը շարադրութեան երկրորդ մասը
քննելիս նախ և առաջ ցոյց տուեց, որ հա-
րաւորութիւնը չի կայ Հայոց եկեղեցւոյ ուղղա-
փառի հետ միութեան կարելիութիւնը պայմա-
նաւորել նոյն համաձայնութեամբ վարդապե-
տութեան և ծէսերի մէջ:
Քրիստոնէութեան մէջ առաջին տեղն ունի
երկրապետութիւնը Աստուծոյ հոգւով և ձեռնա-
րուութեամբ, իսկ ծէսը ամենին մեծ նշանակու-
թիւն չունի և կարող է դանդաղան լինել այլ և
այլ ժամանակներում ու տեղերում. Իսկ երբ
զոկտորացուն պատմութեանց, թէ Հայոց շատ
ծիսական տարբերութիւնք տես կայ ունի

նոյն մեղանական վարդապետութեանց հետ
և են իւրեք արտափաշտութիւնը նոյն վարդա-
պետական մոլորութեանց, պ. Չեչոյով նկատեց,
որ շատ Հայեր, գուցէ, բնաւ չեն կապում ծէ-
սերի հետ վարդապետական ուսումն:

Ի հաստատութիւն իւր խօսքերին նա մատ-
նացուց կոչաւ. Հայերի սովորութեան վերայ, որ
չեն օգտւում Գրիստոսի ծննդեան տօնը առաձ-
նապէս Աստուծոյ հետ, որ Հայոց եկեղեցւոյ իւրե-
թէ մեծութեւ է այդ տօնը այն պատճառով, որ
չէ հաւատում Բանին—Աստուծոյ մարմնաւորու-
թեան իսկութեանը. այն ինչ այդ մեղմութեւ է բո-
լորովն այլապէս: Իսկութիւնը այն է, որ մինչ-
չէ 380 թվականը առհասարակ արեւելքում լիով
ծննդեան տօնը էր Եւրոպայի հայեցողածը, որ
տիրապետողն էր արեւելքում, ամենին նշանա-
ւոր էր համարվում տօնը Գրիստոսի ծննդեան,
որ կատարվեցաւ անպայմանութեան մէջ, այլ հարկա-
ւոր էր տօնել հանդիմանալ յայտնութիւնը աշ-
խարհին (Աստուծոյ յայտնութիւն): Իսկ արեւմուտ-
քում, համաձայն Հռոմիայից Կին սովորու-
թեան տօնեցաւ ծննդեան տօնը և այստեղից
տարածվեցաւ արեւելքում: Եւ այնինչ Հայոց եկե-
ղեցւոյ պահպանեց արեւելեան կին սովորութեան
և ծննդեան առանձին չէ օգտւում, այլ միաբնա-
կեան կամ յայտնութեան հետ: Բայց և այն-
պէս պ. Կրիստոսը համաձայնեցաւ. դոկտո-
րացուի հետ նրանում, որ ամսաբա ծէսերի
մէջ էլ արտափաշտում է և վարդապետական
ուսումն, այսպէս Սուրբ Աստուծոյ երգում
Հայերը անում են յաւելած (որ խաղաղա-
վան մեր), որ միաբնակական մաղով:

Ի վերջոյ պ. Չեչոյովը նկատեց, որ դոկտո-
րացուն գործ է գնում խիստ և անուշակ խօս-
քեր Հայոց եկեղեցւոյ վերաբերութեամբ, որ և
այնպէս — պատուելի եկեղեցւոյ է, որ պահ-
պանել է ամենաշին հանգանակը հաստատ և
հին ծէսերը: Իսկ դոկտորացուի պատմութիւն-

Տուն Բժշկատես Մ. Ռօտինկանցի.